

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1570

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 956

Kitap Adı: İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması

Book Title: Protection of Personal Rights in Digital Media in Terms of Islamic Law

ISBN: 978-625-5576-10-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576101

Yazar | Author: Zehra EMİNOĞLU | orcid.org/0000-0003-2887-1476

Kurum | Institution: Bayburt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/050ed7z50

Editör | Editor: Evren TORBALI | orcid.org/0000-0002-9809-8960

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 315

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAFS | İslam hukuku | Islamic law

BISAC: LAW069000 | Hukuk - İslam Hukuku | Law - Islamic

THEMA: LAFS | İslam hukuku | Islamic law

LC: KBP144 | İslam hukuku - Haklar ve özgürlükler | Islamic law - Rights and freedoms

Atf Bilgisi | Cite as: Eminoğlu, Zehra. *İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İslâm Hukuku Açısından

Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması

Zehra EMİNOĞLU

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Zehra EMİNOĞLU

Adilcevaz doğumlu olup lise eğitimini Ahlat Çok Programlı Lisesinde tamamlamıştır. Atatürk Üniversitesi Arkeoloji, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat, Akdeniz Üniversitesi İletişim (Gazetecilik) ve Akdeniz Üniversitesi Felsefe programlarından lisans derecesi bulunmaktadır. “Siyaset-Hukuk Bağlamında Dört Büyük Mezhep İmamının Siyasî Otorite ile İlişkisi” adlı teziyle yüksek lisansını, “İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması” adlı teziyle doktora eğitimini Akdeniz Üniversitesinde tamamlamıştır.

Is an academic originally from Adilcevaz. She completed her secondary education at Ahlat Multi-Program High School. She holds bachelor’s degrees in Archaeology from Atatürk University, Theology from Süleyman Demirel University, and Communication (Journalism) and Philosophy from Akdeniz University. She completed her master’s thesis titled “The Relationship of the Four Major Sect Imams with Political Authority in the Context of Politics and Law” and her doctoral dissertation titled “The Protection of Personal Rights in Digital Media from the Perspective of Islamic Law” at Akdeniz University.

Kitap Hakkında

İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada

Kişisel Hakların Korunması

Bilişim teknolojisi ve kitle iletişim araçlarındaki ilerlemeler, günlük yaşamımızı önemli ölçüde dönüştürmektedir. “Yeni medya” olarak adlandırılan bu araçlar, karşılıklı etkileşim imkânları sunarak dünyayı küresel bir köy haline getirmiştir. Ancak, bu teknolojik gelişmelerin, topluma sunduğu faydalar ve olanakların yanı sıra bazı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Sanal dünya, kontrol edilemezlik ve sınırların belirsizliği ile karakterize edilen bir yaşam alanı olarak insanların daha özgürce faaliyet gösterebildiği bir platformdur. Ancak, ifade özgürlüğü gibi temel haklar yasal çerçevelerle sınırlıdır. Sosyal hayatta olduğu gibi, hukukî normlar insanların korumak üzere, dijital ortamda da uygulanmalıdır. Bu mecradaki uygulamalar “sanal” görünse bile doğurduğu sonuçlar gerçektir. Nitekim sanal medyadaki siber zorbalığın; “nefret söylemi”nin, “hedef gösterme”nin, “iftira”nın, “yalan haber”in neticeleri sosyal hayatta daha ağır sonuçlarla karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu da beraberinde, simülasyon olan bu ortamdaki insan ilişkilerini ve sonuçlarını hukukun konusu haline getirmektedir. Dijital platformlarda güncellenen yasal çerçeveler, siber suçlar ve dijital hukuk konularının giderek artan önemini yansıtmaktadır. Bu çalışmada İslâm hukuku açısından dijital medyada kişisel hakların kullanımı ve korunması ele alınmaktadır. Birinci bölümde dijital medya ve İslâm hukuku açısından iletişim esasları; ikinci bölümde dijital medyada makâsıdü’ş-şerîa bağlamında hak ve hürriyetlerin tespiti; üçüncü bölümde ise, dijital ortamda kişisel hakların ihlâl edilmesi ile ortaya çıkan suçlar ve müeyyideleri incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslâm Hukuku; Dijital Medya; Makâsıdü’ş-şerîa; Sosyal Medya; İslâm İletişim Hukuku; Siber Suçlar

About the Book

Protection of Personal Rights in Digital Media in Terms of Islamic Law

Advances in information technology and mass media have significantly transformed our daily lives. These tools, called “new media” have transformed the world into a global village by providing opportunities for interaction. However, these technological advancements, in addition to the benefits and opportunities they offer to society, also have certain negative impacts.

The virtual world, characterized by uncontrollability and the ambiguity of boundaries, is a platform where people can engage in activities more freely. However, fundamental rights such as freedom of expression are constrained by legal frameworks. Just as in social life, legal norms should be applied in digital environments to safeguard individuals. Although actions in this environment may seem “virtual”, their consequences are real. Indeed, the effects of cyberbullying, “hate speech”, “targeting”, “defamation” and “fake news” in virtual media have more severe consequences in real life. Therefore, this brings the human relationships and outcomes within this simulated environment under the jurisdiction of law. The increasingly important issues of cybercrime and digital law are reflected in the constantly updated legal frameworks in digital platforms.

This study examines the use and protection of personal rights in digital media within the framework of Islamic law. The first section addresses the principles of communication in digital media from an Islamic legal perspective. The second section focuses on the identification of rights and freedoms in the context of *Maqasid al-Shari’ah* (the objectives of Islamic law) in the digital sphere. The third section analyzes crimes arising from the violation of personal rights in digital environments and the corresponding sanctions.

Keywords: Islamic Law; Digital Media; Maqasidu’s-shariah; Social Media; Islamic Communication Law; Cyber Crimes

*Babam Enver Eminoğlu ve Covid-19 sebebiyle vefat eden
merhume annem Saadet Sultan'a ithafen...*

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	12
TABLO LİSTESİ	12
RESİMLER LİSTESİ	12
KISALTMALAR LİSTESİ	13
ÖN SÖZ	15

GİRİŞ	17
1. Araştırmanın Konusu ve Problemleri	24
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	26
3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	28
4. Literatür Taraması/Araştırmayla İlgili Yapılan Çalışmalar	29
5. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri	33
6. Araştırmanın Alana Katkıları	35

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM ve DİJİTALLEŞME	37
1.1. İletişim Nedir?.....	37
1.1.1. Tanımı.....	37
1.1.2. Süreci	38
1.1.3. Önemi	39
1.2. İletişim Teknolojisinde Tarihsel Süreç ve Kitle İletişim Araçlarında Dönüşüm.....	41
1.3. Dijitalleşme ve Dijital Medya	45
1.3.1. Medya Türleri: Geleneksel Medya ve Yeni Medya	47
1.4. Dijital Medya Kullanımında Medya Okuryazarlığı İhtiyacı.....	52
1.4.1. Medya Ahlâkı.....	56
1.5. İslâm İletişim Ahlâkı	63
1.5.1. İslâm'da İletişimin Genel Esasları	64
1.5.1.1. Muhatabı Dikkatle Dinlemek (Etkin Dinleme)	65
1.5.1.2. Ses Tonuna ve Kelimelere Dikkat Etmek (Kavl-i Leyyin)....	67
1.5.1.3. Muhataba Göre Konuşmak	68

1.5.1.4. Doğru Söz Söylemek, Yalan Sözden İmtina Etmek (Sıdk)...	70
1.5.1.5. Yerinde ve Zamanında İsaetli Konuşmak (Kavl-i Sedîd)...	71
1.5.1.6. Güzel/Faydalı Söz Söylemek, Boş Sözden Sakınmak (Kavl-i Hasen).....	73
1.5.1.7. Kibir ve İstihza ile Konuşmamak	74
1.5.1.8. Belîğ Konuşmak	75
1.5.1.9. Az Söz ile Çok Mâna İfade Etmek (Cevâmiu'l-Kelim).....	77
Değerlendirme.....	78

İKİNCİ BÖLÜM

MAKÂSİDÜ'Ş-ŞERİA BAĞLAMINDA DİJİTAL MEDYADA KİŞİSEL

HAKLAR.....79

2.1. Hak ve Hürriyet Kavramı	79
2.1.1. Makâsîdû'ş-şerîa.....	84
2.1.1.1. Dinin Korunması (Hıfzu'd-din)	92
2.1.1.2. Nefsin/Canın Korunması (Hıfzu'n-nefs).....	95
2.1.1.3. Aklın Korunması (Hıfzu'l-akl).....	101
2.1.1.4. Neslin Korunması (Hıfzu'n-nesl).....	113
2.1.1.5. Malın Korunması (Hıfzu'l-mal).....	115
2.1.2. Hürriyetin Türleri	120
2.1.2.1. Şahsî Hürriyetler	120
2.1.2.1.1. Kişi Dokunulmazlığı Hürriyeti	121
2.1.2.1.2. Özel Hayatın Gizliliği Hürriyeti	123
2.1.2.1.2.1. Konut Dokunulmazlığı Hürriyeti	124
2.1.2.1.2.2. Haberleşme Özgürlüğü ve Haberin Gizliliği Hürriyeti	129
2.1.2.2. Fikrî Hürriyetler	133
2.1.2.2.1. İnanç (Din ve Vicdan) Hürriyeti.....	136
2.1.2.2.2. Düşünce ve İfade Hürriyeti	140
2.1.2.2.3. Düzeltme ve Cevap Hakkı Hürriyeti.....	142
2.1.2.3. Sosyal ve İktisadî Hürriyetler	143
2.1.2.3.1. Ailenin Korunması Hürriyeti.....	143
2.1.2.3.2. Çalışma ve Kazanma Hakkı Hürriyeti	150
Değerlendirme.....	153

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN DİJİTAL MEDYADA SORUMLULUĞUN ve KİŞİSEL HAKLARIN İHLÂLİ SONUCU ORTAYA ÇIKAN SUÇLAR

ve MÜEYYİDELERİ	155
3.1.Suçların Önlenmesinde Sorumluluk Bilinci ve İslâm'ın Yaklaşımı	156
3.1.1. Kişinin Kendisine Karşı Sorumluluğu.....	164
3.1.2. Kişinin Çevresine Karşı Sorumluluğu.....	167
3.1.3. Kişinin Allah'a Karşı Dinî Sorumluluğu	171
3.2. Sorumluluk İlkesinin İhmalinden Doğan Suçlar ve Müeyyideleri..	174
3.2.1. Suçlar ve Müeyyideleri	176
3.2.1.1. İslâm Hukuku Açısından Siber Suçlar.....	180
3.2.1.2. Kişisel Suçlar/Kişilere Karşı İşlenen Suçlar.....	186
3.2.1.2.1. Sözel Suçlar: İftira, Hakaret, Dedikodu.....	187
3.2.1.2.2. Tecessüs/Stalking	196
3.2.1.2.3. Zorbalık/Siber Zorbalık.....	203
3.2.1.2.4. İhkâk-ı Hâk	206
3.2.1.3. Toplumsal Suçlar	211
3.2.1.3.1. Kamu Düzenini Bozan Suçlar	212
3.2.1.3.1.1. Hırsızlık/Siber Hırsızlık	212
3.2.1.3.1.2. Yalan Haber	221
3.2.1.3.1.3. Nefret Söylemi/Hedef Gösterme.....	231
3.2.1.3.2. Siyasal Suçlar	240
3.2.1.3.2.1. Terörizm/Siber Terörizm.....	243
3.2.1.3.2.2. Casusluk/Siber Casusluk.....	249
3.2.1.3.3. Ticarî Suçlar	253
3.2.1.3.3.1. Dolandırıcılık.....	257
3.2.1.3.3.2. Haksız Kazanç.....	263
3.2.1.3.4. Dine Yönelik Suçlar.....	267
Değerlendirme.....	273
SONUÇ	275
KAYNAKÇA	279
EK 1: Birleşmiş Milletler İnternet Yönetimi Forumu	309
EK 2: Basın Ahlâk Esasları.....	311
DİZİN.....	313

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 İnternet Riskleri	53
Şekil 3.1 Nefret Söyleminin Hangi Suçlara Dönüşebileceğini Gösteren Şekil.....	233

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1 “We Are Social” Türkiye Dijital Veri Tablosu (2020-2024)...	46
---	----

RESİMLER LİSTESİ

Resim 3.1 Komikaze Dergisi, Mart, 2020	271
Resim 3.2 Komikaze Dergisi	272

KISALTMALAR LİSTESİ

(a.s.)	: Aleyhi's-selâm
b.	: Bin/Oğlu
bk.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
ed.	: Editör
h.	: Hicri
haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
MAKÜ.	: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
md.	: Maddesi
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
nşr.	: Nâşir
r.a.	: Radıyallahü anh, Radıyallahü anhâ
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik yapan
ts.	: Tarih yok
v.	: Vefatı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
y.y.	: Yayınevi yok

ÖN SÖZ

Günümüzde artık hayatın, reelden ibaret olmadığını, sanal dünyaya doğru aktığını görmekteyiz. Bugün dijital dünya olarak tanımladığımız bu akışkan mecra, insanı ve toplumu doğrudan ilgilendirdiği için hukukun konusu olmaktadır. Sosyal yaşamda hukukun bireylere şahsî haklar çerçevesinde tanıdığı özgürlüklerin, sanal dünyada da kullanılması son derece olağandır. Ancak sanal âlem insanlar tarafından sınırsız bir hak kullanma alanı gibi algılanmaktadır. Kullanılan bu hakların sınırlarının belirlenmesi ve sorumlulukların tespit edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, İslâm hukuku açısından yeni medyada kişisel haklar ve bu hakların, makâsıdü's-şerîanın ilkeleri çerçevesinde korunması ele alınmaktadır. Bunun yanında, sanal mecrada şahsî haklara yönelik işlenen suçlar ve müeyyideleri de bu çalışmanın kapsamında sunulmaktadır.

Araştırma boyunca görüş ve önerilerinden istifade ettiğim, başta danışman hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Zeki Yaka'ya ve Prof. Dr. Ali Bakkal'a, yapıcı eleştiri ve yönlendirmelerinden dolayı Tez İzleme Komitesi (TİK) üyeleri; Prof Dr. Adnan Koşum'a, Prof. Dr. Ali Kürşat Turgut'a, Doç Dr. Ahmet Muhammet Peşe'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Hatice Teber'e, tashihleri ile çalışmaya katkıda bulunan arkadaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Evren Torbalı'ya, Ammar Darwish'e ve babam Enver Eminoğlu'na teşekkür ederim.

Zehra EMİNOĞLU

Antalya, 2025